

Iz Slov. Bistrice. Letina v našem okraju se je letos srednje obnesla; spomladi nam je še kaj lepo brstje in cvetje pokazalo, ali hudi mrazovi in mrzli vetrovi so nam zgodnje, in tudi čezletne sadove uničili; tudi dosti otrok, ko so ravno ta čas „špičke“ imeli, je mrzlo vreme z preblajenjem umorilo; poletje bilo je skoz in skoz suho, noči pa hladne. Jesen nam je prinesla zgodnjo slano, tako da je malo kdo ajdne sa seme dobil. — Slovenci, ki imajo pri uradih opravkov, naj tirjajo po paragrafu 19 osnovnih državljanskih pravic kakor govor tako tudi pisavo slovensko, če pa to ne pomaga, tedaj pa naj napravijo pritožbo na višjo oblastnijo, ker višje oblastnije so postale skoro popolnoma ustrezne in pravične svojim deželanom. Naposled še opomnim, da so volitve za deželni zbor blizu, bodimo pripravljani; vsi za ednega, eden za vse! Tukaj bodemo zopet za g. dr. Radaja glasovali, drugega pa pričakujemo, da nam ga bodo mariborski narodnjaki naznanili. Pri volitvah je kakor v mlinu, kdor prej pride, prej melje!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Kakor ljubljanski „Slovenec“ in „Narod“, tako tudi „Slov. Gospodar“ opominja in prosi vse slovenske domoljube na Štajerskem in Koroškem, naj rok križem ne držé vpričo bližajočih se volitev za deželne zборе. Pogovoriti se je treba najpoprej v posameznih okrajih in potem vzajemno z provizoričnim, centralnim, volilnim odborom v Mariboru, kakor najhitrej kandidate postaviti in razglasiti. Sloga jači, nesloga tlači! Slišimo, da so od starih naših poslancev voljni zopet kandidirati. G. Herman, dr. Dominkuš in dr. Radaj, katere gospode tudi „Slov. Gosp.“ z veseljem priporočuje. — Za razkosanje nacionalne banke na korist Magjarom ni nobeden štajerskih poslancev glasoval razun Wildhaus-skega Carneri-ta in Hrastovskega Pauer-ja. Ta dva edina sta prijatelja magjarskih bankovcev ter sta pomagala do zmage novej postavi za nacionalno banko, o katerej postavi je baron Kellersperg djal, da je „tako nevarna, da se nič nevarnišega misliti ne da“. — Zoper namenjeno večje obdačenje petroleja, potem zoper večjo colnino na kavo itd. so začeli po mnogih mestih močno ugovarjati in protestirati. — Cesarjevič Rudolf se namisli v Pragi, glavnem mestu Česke, za več let naseliti. — Iz Tirolskega so pretekle tedne mnogo vojakov poslali v Dalmacijo. — Česki katoličani se obhajali v Pragi sijajen zbor in pri njem svoje sočutje izrekli za Jugoslovane na Turškem, in želje, naj bi brž uživali svobodo zlato. Ob enem so pa tudi obžalovali, zakaj ni Avstrija namesto Rusije šla turških kristijanov osvobodit. — Magjarom je general Klapka iz Carigrada doposlal poziv, naj delajo na to, da bo Avstrija brž šla Turkom na pomoč. — Hrvatom v državnem zboru v Budapeštu se godi, kakor

našim slovenskim poslancem na Dunaju. Nič ne opravijo. Magjar bo z hrvatskimi denarji sebi na korist in last stavil železnice v Slavoniji in Krajini. Ogerski državni zbor je tudi sklenil, da se zločinci ne bodo več vesili, ampak z sekiro po francoski šegi (guillotini) ob glavo देvali.

Vnanje države. Ruska vlada je izvažanje zrnja v turške dežele strogo prepovedala; vsled tega je na Turškem, zlasti v Carigradu, nastala velika dragoča in sila za kruh. Žalostno pak je to, da ruski državniki v neki strašni zaslepljenosti preganjajo katoličane in ubogim poljskim vojakom, ki se vendar hrabro bijejo zoper Turka, ne privoščiijo katoliških spovednikov na bojišču. Ko bi tega ne bilo, Rusija bi imela v sedanji vojski sočutje in priznanje celega katoliškega sveta na svoji strani. Rusiji enako, če ne bolj, sovražna katoliškej Cerkvi, kaže se pruska Nemčija; samo v kolinski nadškofiji je 113 župnij brez mešnikov, nadškof je pa izgnan. Katoličani so na tisoče prošenj poslali državnemu zboru v Berlin, naj bi grdo preganjanje prenehalo. Toda ministri so poslancem osorno naznanili, da še o tem govora biti ne sme. — Francozi so dobili nove ministre, ki pa republikancem tudi niso všeč. Predsednik republike, Mak-Mahon, bo torej zbornico poslancev zopet razpustil, če starešinstvo privoli, ali pa odstopil, ali sina rajnega cesarja Napoleona v Pariz pozval in kot cesarja Napoleona IV. oklical. — Angleži se grozijo Rusom z vojsko, če ti vzamejo Erzerum; toda Angleži se le samo grozijo! — V Španiji žuga nov punt severnih dežel, ker jim ministri stare pravice krhajo. — Znani italijanski rogovilež Garibaldi zbira prostovoljcev ter hoče z njimi iti v Epir in ovo turško deželo Italiji pridobiti. — V državi Chile, v južni Ameriki, so liberalci zmagali in brž začeli katoliška pokopališča skruniti z postavo, po kateri bi se tam vsak nekatoličan, bodi jud, ajd ali lutovec, smel pokopati. To je katoličane tako razdražilo, da so v številnih zborih ugovarjali in protestirali. Liberalni ministri so se vstrašili in nameravano postavo v žep vteknoli. Ko bi katoličani povsod tako ravnali, mnogo zmešnjav bi sebi in državam prihranili.

Ruski-rumuuski-črnogorski-turški boj.

Turki so že skoro povsod prisiljeni samo braniti se; za napadanje so preslabi. V Armeniji skušajo držati Erzerum, bo pa težko hodilo; kajti že 25. nov. so prvi ruski oddelki Melikovovi od Karsa prlomastili pred Erzerum, čeravno je Soganlug-planine pokril debel sneg. Muktar-paša je mesto že zapustil in se umaknil v Erzighan. Sultan in vse prebivalstvo v Carigradu je neizmerno pobito zaradi izgube Karsa, ministri so več dni hudo novico prekrivali; sedaj zbirajo, kakor pravijo, 150.000 rezervistov med Drinopoljem in Carigradom, da se uprejo Rusom, kateri bodo naglo črez Balkan vdri, brž ko se jim Osman-paša v Plevni podá, kar se utegne v par dnevih že zgoditi. Kajti živeža mu močno

pomanjkuje, nobeden turških generalov mu ne more priti na pomoč, skozi ruske šance vdreti pa mu tudi ni dano. Sulejman-paša drži ruski cesarjevič nazaj od Ruščuka do Osman-bazarja, Reuf-paši je general Radecki pot skozi Šipko zaprl in tretji general t. j. Mehemed-paša, ki je v Sofiji zbral, kakor Turki lažejo enkrat 100.000, drugokrat 80.000, bržčas pa še ne 50.000 mož, bil je tepen, ko je hotel od Orehanija in Etropolja prodirati naprej proti Plevni. Blizu Praveca, na stezi med Etropoljem in Orehanijem se je 10 turških bataljonov vgnjezdilo v nepristopnih klancih in skalnih višinah; toda ruskej sili se vendar niso mogli zdatno upreti; med tem ko je general Šuvalov od preja Turke z streljanjem motil, je general Rauch v 48 ur trajajočem, strašnem marširanju, pri katerem so vojaki z dinamitom pot lomili in kanone samotež za seboj vlačili, hipoma Turke zalezil; ti se vstrašijo in na nos na vrat spustijo v pobeg, kder so jih raske krogelje na stotine dohitale in pobijale. Drugo jutro 24. nov. so Rusi vzeli Etropolj, Mehemed pa je Orehanije zapustil. Ob istem času so tudi Rumuni srečno bojevali se ter so trdnjavo Rahovo ob Donavu po hudem boju Turkom vzeli, ki sedaj bežijo v Vidin; kajti Rumuni so pritisnili za njimi in jih tudi iz Džibre in Lom-Palanke pregnali. — Srbi bodo na den sv. Andraša proglasili Srbijo neodvisno od Turčije in pričeli boj. Pri Vratarnici je že tekla kri, 1 srbski bataljon je postrelil mnogo Črkesov, ki so bolgarske ljudi trpinčili. Ob Drini imajo Srbi 13 šance, da laglje odbijejo bosenske Turke, kateri se pri Tuzli zbirajo. Črnogorci so se polastili Špice, Canja, Antivara, Golobrdra, Nehaja po silnem boju. V Nehaju so vlcili 200 Turkov in dobili 5 kanonov, za vsem so zaplenili zadnje dni 22 kanonov. Ahmed-paša je hotel iz Skadarja z 6 bataljoni priti Črnogorcem za ledje; toda Plamenac se mu je pri Mrkovicah proti postavil z 3 bataljoni, 3 bataljone je pa zadi na strani skrtil. Ko so ga Turki napali, se je po malem pomikal nazaj, na enkrat pa se vzdignejo v zatišču poskriti Črnogorci, planejo na Turke in jih zaženejo črez Bojano v Skadar, popustivše jim 2 kanona na bojišču; sedaj napravi Plamenac pri Ameletiču brod in, kakor poročajo najnovejši glasovi iz Dalmacije, streljajo Črnogorci že iz kanonov v Skadar, glavno mesto turške Albanije.

Za poduk in kratek čas.

Črtice iz slovanskega bojišča v Aziji in Evropi.

XVII. Da so slovanski naši bratje, junaški Rusi, v ponočnem naskoku od 17.—18. nov. vzeli Kars, najmočnejšo trdnjavo turško v Aziji, to je iznenadilo vse naše prijatelje z nami vred, nasprotnike naše pa naravnoč osupnilo. Vsi morajo sedaj priznati, da je ruski narod krepek, njegovi vojaki pravi korenjaki, oficirji junaki, generali prebrisane

glave. Vzetje Ardahana, še bolj pa Karsa, je tolik vojašk čin, da o enakem nikder v noveji zgodovini ne beremo. Le pomislimo, kakovo mesto, kakova trdnjava je Kars! V turški Armeniji je na izhodu svet precej nagnjen tje doli do ruske meje; vse vode tečejo v mejno reko Aras, ki jih naposled v Hvalinsko morje izliva. Ob eni teh vodá sredi precej velike ravani, ki je pa od skalnih višin obdana, je pozidan Kars, mesto broječe kakih 20.000 prebivalcev. Voda šumi po globoki strugi sredi mesta. Trije kamnatni mostove peljajo iz južnega in večjega dela mesta v severni, zapadni in manjši del. V prvem se spenja visoko v nebo silni grad, čegar mnoga poslopja so v skalo izsekana. Vse mesto obdaja širok in precej visok zid in globok graben; pri vratih stojijo močni stolpi polni težkih kanonov, ki branijo vstop. V zadnjih 150 letih je bil 4krat od sovražnikov oblegovan in je 2krat srečno odbil vse napade. L. 1735. je perzijski šah Nadir z 100.000 vojaki prlomastil pred Kars, se ga pa ni mogel polastiti. Jednaka se je zgodila Rusom, ki so l. 1807. tudi zastoj mesto napali. Toda l. 1828. se je moral Kars vendarle udati ruskemu generalu Paskijeviču in l. 1855. generalu Muravijevu zavolj gladu, ker je Turkom po 6 mesečnem oblegovanju živeža popolnem zmanjkalo. Turki so tedaj še bolj spoznali važnost Karsa in so ga l. 1862. začeli z pomočjo angleških in nemških oficirjev in inženirjev po najnovejših vojaških znanostih in skušnjah umetno, vestno in, moramo priznati, strahovito utvrđivati. Skoro 4 ure na okrog zunaj mesta so navozili po bližnjih skalnih višinah 16 velikih redut, mnogo šance in baterij, po katerih je bilo 300 Kruppovih, deloma grozno težkih kanonov nasaženih; 3 leta so imeli dela, preden so jih črez Trapezunt in Erzerum spravili v Kars. Posamezne redute in šance so po kritih, deloma v skalo izsekanih, grabnih v zvezi med seboj. V gradu in v na obzidju je stalo 64 kanonov v sovražnika navrtih. Ko je Muktar-paša 19. okt. na Aladagh-gori bil grozno tepen, se je hipoma umaknil proti Erzerumu, zapustivši v Karsu Husajn-pašo z poveljem, naj mesto brani na vso silo. V ta namen mu je izročil 32 bataljonov pešakov, 2400 artileristov, 1 brigado rednih konjenikov in več tisoč bašibozukov, skup kakih 24.000 mož. Živeža v trdnjavi bilo je tudi za 1/2 leta dosti. Vendar vse to ni zdalo nič zoper rusko junaštvo, silo in prebrisanost. Preteklo je komaj mesec dni in Kars je prešel v rusko oblast. Od 35000 Rusov, ki so po bitki na Aladagh-gori Kars zajeli, je 15.000 junakov v noči od 17.—18. nov. preskočilo turške grabne, vplezalo po strmih skalah na šance, vdrló, posekalo Turka ali ga zapodilo v mesto, vlomilo ž njim vred skozi vrata v ulice, in naposled v grad, vse se je godilo tako premišljeno, tako krepko, naglo in silno, da je Turek moral ali umreti ali udati se. General Melikov je že 13. nov. mislil naskočiti Kars, toda zavolj deža in polzkih potov